



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.  
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ  
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

**Bacon, Francis**

**Francofvrti ad Moenvm, 1665**

XIX. De Imperio.

**urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5**

quibus familiaritatem contraxit, iis dico qui sunt ex dignioribus, per literas. Et *Peregrinatio* sua potius manifestetur & appareat in sermonibus suis; quam in vestitu, aut gestu: etiam in sermonibus suis potius meditetur quid sobrie respondeat, quam ad narrationes facilis & pronus sit. Illud etiam in eo sit conspicuum, quod mores patrios cum moribus exteris non commutaverit: Sed potius quod consuetudines patrias, iis, quæ peregere dicit, tanquam floribus asperferit.

## XIX.

## DE IMPERIO.

**M**iser proculdubio est animi status; pauca habere quæ appetas, multa quæ metuas: Atamen hoc ipsum *Regibus* fere proprium est: Qui in supremo gradu collocati, non habent ad quod aspirent; Id quod animos eorum reddit languidiores: Atque contra habent phantasmata plurima periculorum & umbrarum volitantium; Id quod animos eorum reddit minus serenos. Hinc etiam emanat & alter ille effectus, quem *Scriptura Regibus* tribuit: *ut cor Regis sit inscrutabile*: Etenim suspitionum multitudo, & absentia affectus alicujus prædominantis qui reliquis imperet, cujusvis animum reddit exploratu difficilem. Hinc quoque emanat & illud, *Quod Reges* sæpenumero delideria sibi ipsis creant, atque ad nugas animum adjiciant: Interdum ad ædificia extruenda; Interdum ad *Ordinem* aliquem aut *Collegium* instituendum; Interdum ad *personam* aliquam mechanicam aut manus excellentiam exercendam: ut *Nero* studuit pulsantæ citharæ, *Domitianus* sagittis collimandis, *Commodus* gladiatoria, *Caracalla* aurigationi. Hoc illis incredibile videtur, qui Axioma illud norunt: *Animum humanum, magis exhilarari & resciri, progrediendo in rebus parvis, quam consistendo in rebus gradibus*. Videre etiam est *Reges*, qui sub *Imperij* sui initiis in victoriis & provinciis subjudandis, maxime felices fuerunt (cum vix possibile sit ut perpetuos progressus faciant, verum ut fortunam suam aliquando adversam & retrogradam experiantur) sub fine suspensiosos & melancholicos evasisse; Ut contigit *Alexandro Magno*, *Diocletiano*, ac nostra ætate *Carolo Quinto*; & aliis. Qui enim progredi semper consuevit, & in obicem tandem impingitur, sui ipsius favore excidit, neque amplius res est quæ fuit.

Dicamus nunc de vera *Imperii Temperatura*; Quam servare, res ardua est & rara. Etenim tam *Temperies*, quam *Intemperies*, ex contrariis consistunt. Verum alia res est contraria miscere, alia alternare. Responsum *Apollonii*, egregia prudentia plenum est. Interrogabat eum *Vespasianus*, *Quid Neroni ruina fuisset?* Respondit: *Nero Citharam perire pulsare & accommodare noverat; At in imperando choros interdum nimium distendebat, interdum eas nimium relaxabat*. Atque certissimè est, Nihil auctoritatem æq; destruere, ac inæqualem, & quasi subsultoriam, atque intempestivâ *Potentie* alternatione, nunc rigidius intensa, nunc laxius remissa.

Veruntamen & hoc verum est, moderni temporis prudentiam, circa *Principum* negotia tractanda, in hoc potissimè versari, ut conquirantur magis & aptentur remedia & subterfugia malorum & periculorum, cum ingruerint; quam ut prudentia solida & constanti depellantur & summoveantur,

antequam impendant. Verum hoc nihil aliud est, quam in agone cum *Fortuna* experiri: Caveant autem homines, ne obdormiscant circa turbati materias primas, & inchoamenta. Nemo siquidem scintillam, incendiū parituram, prohibere potest, nec regiones metiri, unde eruptura sit. In *Principum* negotiis intervenit proculdubio multæ difficultates & impedimenta; At sæpenumero maxima impedimenta sunt, *Principum* ipsorum affectus & mores. Etenim *Principibus* frequenter accidit, ut contradictoria plane appetant; sicut rectè *Tacitus*: *Sunt plerumque Regum voluntates vehementes, & inter se contraria*. At *Potentia* nimia sollicitissimè est, credere, se posse finem rei pro arbitrio assequi: neque tamen media procurare.

*Regibus* intercedit negotium cum *Nationibus* vicinis, cum *Uxoribus* propriis, cum *Liberis* suis, cum *Prelatis* & *Clero*, cum *Proceribus Regni*, cum *Nobilibus* *secunda Classis* sive *Generosis*, cum *Mercatoribus* suis, cum *Piebe* *Regni*, cum *Militibus* suis. Atque à singulis horum impendent pericula, nisi adhibeatur cura.

Quod ad *Vicinos* attinet, præscribi non potest *Regula* aliqua certa *Cautionis*, propter occasionū varietatem, unica excepta, quæ semper tenet. Ea est, ut *Principes* huic rei perpetuo invigilent, ne quis ex *vicinis* in tantum excresecat: (vel novis territorii augmentis, vel commercium ad se trahendo, vel propius accedendo, & similibus: quo majorem nanciscatur ledendi potestatem, quam antea habuerat. Sane, durante *Triumviratu* illo *Regum*, (*Henrico Octavo Anglo*, *Francisco Primo Gallo*, & *Carolo Quinto Hispano*), ea viguit inter ipsos diligentia, ut nemo trium vel palmam terræ acquirere potuisset, quin reliqui duo statim rem ad æquilibrium deducerent: neque pacem scenore redimere sustinerent. Idemque præstabat *Fœdus* illud, (cui *Guicciardinus* securitatem *Italia* attribuit, sicutum inter *Ferdinandum Regem Neapolitanum*, *Laurentium de Medicis*, & *Ludovicum Sforziam*, *Principes* alterum *Florentie*, alterum *Mediolani*. Neque recipienda est *Opinio* quorundam ex *Scholasticis*: *Bellum juste suscepti non posse nisi ob injuriam, aut provocationem præcedentem*. Siquidem justus metus imminenti, periculi etiam violentia aliqua non præcesserit, proculdubio belli causa est competens & legitima.

Quantum ad *Uxores*; Extant exempla ejus generis crudelia & atrocia. *Livia*, infamis ob beneficium *Augusti*; *Roxolana* uxor *Solymani*, perniciè intulit *Mustapha* celeberrimo illi *Principi*; Atque alias successione, & Domum, *Mariti* sui, perturbavit. *Edvvardi Secundi Regis Anglia* uxor, operâ præbuit præcipuam, in *Mariti* sui de *Regno* deturbatione, & necesse. Hoc genus periculi maxime timendum, cum *Regina* *Liberos* ex prioro *Marito* fulceperunt, aut in adulterio degunt.

Quantum ad *Liberos*; Ab iis etiam orta *Tragedia* plurimè. Atque generaliter, suspiciones arreptæ à *Patribus*, in *Filios* suos, in faulta extiterunt. *Mustapha* (quem antea nominavimus) cædes, *stirpi Solymani* adeo fatalis fuit, ut successio *Sulthanorum*, usque in hodiernum diem, pro suspecto habeatur, velut sanguinis ementiti, quia *Solymus* Secundus putabatur suppofitius. Cædes etiam *Crispi*, *Principis* summæ spei, inflicta per *Patrem* suum *Constantium Magnum*, similiter ejus *Familie* fatalis fuit.

fuit; Siquidem, tam *Constantinus*, quam *Constantinus*, Filii ejus, violenta morte perierunt; Et *Constantinus*, qui ex Filii ejus superstes fuit, decessit sane ex morbo, sed non nisi cum *Julianus* contra eum cepisset. Cædes similiter *Demetrii*, *Philippi* Secundi *Macedonis* Filii, vertit se in *Patrem*, qui mortuus est ex merore & poenitentia. Complura sunt ejusmodi exempla: Verum pauca, aut nulla, ubi *Patres* aliquid boni ex ejusmodi diffidentiis perceperunt; præterquam cum *Filiis* bellum aperte *Patribus* intulerunt; ut fecit *Selymus* Primus adversus *Bajazetem* *Patrem* suum; & tres *Filii* *Henrici* Secundi, *Regis* *Angliæ*.

Quantum ad *Pralatos*; Ab illis etiam, si potentes fuerint & superbi; periculum ingruit. Ut contigit temporibus *Anselmi*, & *Toma Becketi*, *Archi* *Episcoporum* *Cantuaria*; Quorum baculi Pastorales cum *Regis* gladio concertarunt; licet res illis fuerit cum *Regibus* animosis & fastuosis, *Gulielmo* *Russo*, *Henrico* *Primo*, & *Henrico* *Secundo*. At periculum hujusmodi, à *Pralatis*, non est magnopere pertimescendum, nisi ubi *Clerus* ab Auctoritate & Jurisdictione Principatus externi pendet; aut etiam ubi *Ecclesiasticæ* eliguntur à populo; non autem à *Rege* vel *Patronis* *Ecclesiæ* arum.

Quantum ad *Proceres*; Sunt illi certe cohibendi, & tanquam in justa distantia à *Solio* *Regali* continendi; Verum depressio ipsorum, poterit *Regem* fortasse ipsum magis absolutum reddere, sed interim minus tutum, & minus efficacem ad ea quæ cupit perficienda. Hoc notavi in *Historia* mea *Regni* *Henrici* *Septimi*, qui *Nobiles* suos perpetuo deprimebat: Unde factum, ut tempora ejus difficultatibus & turbis plena essent. *Nobiles* enim, etiam in fide & officio versus eam manserunt attamen minime cum eo cooperabantur in negotiis suis; ita ut ipse fere omnia solus sustineret.

Quatenus ad *Nobiles* *secunda* *Classis*; Parum periculi ab illis manare potest, cum sint corpus dispersum. Poterunt illi quidem nonnunquam grandia loqui, sed non multum nocere. Quinimo fovendi sunt tanquam qui potentiam *Nobilitatis* *superioris* optime temperent, ne immodice exerceat: Atque rursus, cum *Populi* gubernacula immediate tractet, motus populares optime compefcit.

Quod ad *Mercatores*; Sunt illi instar *Vena* *Portæ*: Qui nisi floruerint, potest quidem *Regnum* aliquot artus habere robustos, sed venas vacuas, & habitum corporis macrum. Vectigalia & portoria immodica raro *Regis* reditus adaugent. Etenim quod in partibus lucratur, in summa deperdit; cõmercii Quanto deminuto.

Quantum ad *Plebem*; Ab iis raro creatur periculum, nisi habeant *Ductores* potentes & populares; Aut si introducas mutationem in *Religione*; Vel in *Coniuetudinibus* antiquis; Vel in gravaminibus *Tributorum*; vel in aliis quæ dictum eorum decurant.

Quantum denique ad *Milites*, Periculosissima res est si in corpus unum cogantur, vel exercitus, vel præfidiorum; & donativis insuescant. Cujus clarissima cernimus exempla, in *Ianzariis* & *Prætorianis*. Verum *militum* conscriptio, & ad arma tractanda instructio, & in locis diversis, & sub diversis ducibus, & sine donativis, res sunt utiles, & salubres, & sine periculo.

*Principes* corporibus celestibus similes: quæ

tempora felicia, aut infelicia, influxu suo producant; quæque veneratione multa gaudent, requie nulla. Omnia circa *Reges* præcepta duobus illis monitis clauduntur: *Memento quod es homo*; Et *Memento quod es Deus* seu *Vice* *Dei*: Quorum alterum pertinet ad Potestatem eorum coercendam, alterum ad Voluntatem regendam.

XX.

## DE CONSILIO.

Summa quæ intercedit inter homines fides, est *Silla* *Consilii* impertiendi. Etenim in alio quovis fidei genere, partes tantum vitæ aliis commendamus; Terras, Bona, Liberos, Existimationem, & alia *Negotia* particularia; Verum iis quos nobis *Consiliarios* adhibemus, omnia mandamus. Quanto magis, qui partes *Consiliarios* præstant, ad omnem integritatem & sinceritatem astringuntur? *Principes* vel prudentissimi nullo modo in diminutionem Auctoritatis accipiant, si *consilio* vitiorum selectorum utantur. Quin & *Deus* ipse *consilio* non vacat, sed inter nomina magna, *Fili* sui benedicti ponit, ut *Consiliarius* vocetur. *Salomonis* certe pronunciatum tale: *In consilio* *Stabilitas*. Res humanæ proculdubio, aut primam, aut secundam agitationem subibunt: Si minus *Consultationum* argumentis jaentur, certe fluxibus fortunæ jaentur, plenæque evadent inconstantia, & mutationum, modo texendæ, modo retexendæ, instar vacillationum hominis ebrii. Sane *Filius* *Salomonis* vim *consilii* expertus est, quemadmodum *Pater* ejus necessitatem & utrum vidit. Etenim regnum *Deo* dilectum, primo laceratum & fractum est, *consilio* pravo. Cui quidem *consilio* inultæ sunt, ut nobis sint documento. Nota illa duæ per quas *consilia* prava in perpetuum, dignoscantur: Una, quod fuerit *consilium* juvenile quoad personas; Altera, quod fuerit violentum quoad subjectum.

*Sapientia* *Veterum* in *Parabola* adumbravit, tam unionem & insolubilem conjunctionem *Consilii* cum *Regibus*; quam prudentem & politicum usum ejusdem per *Reges* adhibendum. Alterum in eo, quod *Iovem* narrant, *Metim* (quæ vox *Consilium* significat) in *Uxorem* duxisse, in quo inuunt, *Consilium* *Imperio* sponsæ loco esse. Alterum in eo, quod sequitur: Quod hujusmodi Commentum est. Tradunt, postquam *Metis* nupta fuisset *Iovi*, eam gravidam ex illo factam: *Iovem* autem non sustinuisse donec pareret sed eam devorasse: Unde ipsum quoque gravidum factum, & *Palladem* arimatam ex capite suo edidisse. Quæ *Fabula* portentosa *Arcanum* *Imperii* involvit: Hoc nimirum, Ad quem modum *Reges*, erga *Consilium* suum sanctius, se gerere debeant: Primum, ut res deliberandas illis committant, Quod est veluti prima conceptio: Secundo, cum elaboratæ & efformatæ fuerint, veluti in utero *Consilii* sui, atque maturuerint, & partui vicinæ sint, tum demum non permittant amplius *Consilio* suo ut *Decretum* perficiant, ac si res ex eorum auctoritate penderet, sed negotium ad se retrahant, & palam omnibus faciant. *Decreta* & ordinationes ultimas (quæ, quoniam cum prudentia & potestate exeunt, assimilantur *Palladi* *armata*) à se ipsis emanare: neque solum ab Auctoritate sua, verum etiam (quo magis existimatione suâ evahant) ab ingenio & auctoritate propria provenire.

Dicamus jam de *Incommodis* *Consiliis*, & de iporum *Remediis*. *Incommoda*, quæ se produunt, in *Consilio*

Ddd 3

utendo,